

สมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
จังหวัดกาญจนบุรี

Public Health Management Competencies of the Director of Sub-district
Health Promoting Hospital in Kanchanaburi Province

รุ่ง จันทะวงศ์ (Roong Chanthawong)* สมโภช รติโอฬาร (Sompoch Rattioran)**

ดร.ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ (Dr.Chawtip Baromthanarat)***

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 133 คน เครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยง ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

ผลการวิจัยพบว่าระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับสมรรถนะเรียงตามลำดับคือ การใช้ทรัพยากรและผลกระทบ การบริหารคนอื่นและการช่วยเหลือ ประสิทธิภาพส่วนตัว การกระทำและผลสัมฤทธิ์ การรู้จัก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการบริหารฯ ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านรายได้ ปัจจัยสนับสนุนการบริหาร ด้านกำลัง ด้านการเงินและด้านวัสดุอุปกรณ์

ABSTRACT

This purposes of this descriptive research were to study The level Public Health Management Competencies of the director of Sub-district health promoting hospital and the factor ralationships with the level Public Health Management Competencies of the director of Sub-district health promoting hospital. Study in 133 director of Sub-district health promoting hospital in Kanchanaburi Province. The instrument used was a questionnaire that researcher build were reliability 0.96 at all the questionnaire.

Study results showed as follow: The level Public Health Management Competencies of the director of Sub-district health promoting hospital were at high level. The factors relationships the director of Sub-district health promoting hospital was Salary and Factor supporting administrative were man, money and material.

คำสำคัญ: สมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้อำนวยการ

Key Words: Public Health Management Competencies, Sub-district Health Promoting, Director

* นักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** อาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทนำ

สถานีนามัย เป็นสถานบริการสาธารณสุขระดับต้นของกระทรวงสาธารณสุขและเป็นหน่วยงานอยู่ใต้บังคับบัญชาของสาธารณสุขอำเภอมีบทบาทหน้าที่บริการสาธารณสุขผสมผสานทั้งในและนอกสถานบริการ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม และความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องที่ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันควบคุมโรค การฟื้นฟูสภาพ อนามัยสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขและพัฒนาชุมชน การวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุข และการบริการวิชาการได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2553) ต่อมามีการพัฒนาระดับสถานีนามัยขึ้นเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553) การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรให้สามารถทำงานเชิงรุก ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพิ่มคุณภาพ การรักษาพยาบาล ระบบส่งต่อและเวชภัณฑ์ ให้สามารถเชื่อมโยงกับโรงพยาบาลแม่ข่าย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นหน่วยบริการ มีเป้าหมายสำคัญของการจัดระบบสุขภาพแนวใหม่ตามทิศทางการปฏิรูประบบสุขภาพและการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสุขภาพ ด้วยการประสานความร่วมมือกับภาคีหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบการดูแลสุขภาพของชุมชนอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2553) สำหรับเป้าหมายระยะยาวของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คือ ประชาชนในเขตรับผิดชอบมีสุขภาพดี สามารถจัดการตนเองทางสุขภาพได้ (self care) มีระบบสนับสนุนการทำงานจากหน่วยคู่สัญญาบริการปฐมภูมิ (CUP) และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด การมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีคุณภาพมาตรฐาน

บริการ เจ้าหน้าที่ปรับบทบาทการทำงานตนเองจากผู้ให้บริการ (Health Provider) ไปสู่ผู้จัดการสุขภาพ (Health Manager) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในฐานะเป็นผู้บริหารงานทั้งในหน่วยบริการ และการประสานงานกับภาคีเครือข่าย จำเป็นต้องมีสมรรถนะหรือความสามารถอย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสมรรถนะที่จำเป็น ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำกลุ่มงาน โดยในกลุ่มงานทางด้านบริการสุขภาพและสวัสดิภาพ มี 8 สมรรถนะ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จริยธรรม ความร่วมแรงร่วมใจ การพัฒนาศักยภาพคน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดวิเคราะห์ (สำนักงาน ก.พ., 2548) สำหรับสมรรถนะประจำกลุ่มงานแต่ละกลุ่มงานจะมีการกำหนดหรือพัฒนาแบบวัดสมรรถนะไว้เฉพาะ เช่น สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดบทบาทและทิศทางการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไว้แต่ก็พบว่ายังไม่มีการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือผู้บริหารสาธารณสุขระดับต้นไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำกลุ่มงานจากสำนักงาน ก.พ. และสเปนเซอร์ เป็นแนวทางในการศึกษาระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาและกำหนดสมรรถนะเฉพาะประจำกลุ่มงานด้านการบริหารงานสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อศึกษา ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
5. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยเอื้อต่อการบริหาร ปัจจัยสนับสนุนการบริหาร กับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(ผอ.รพ.สต.) ในจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งหมด รวม 141 แห่ง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อายุราชการ เป็นแบบให้เลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ปัจจัยเอื้อต่อการบริหาร ได้แก่ จำนวนเจ้าหน้าที่ ประเภทตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การได้รับการอบรมหลักสูตรทางการบริหาร การศึกษาต่อเนื่อง เป็นแบบเติมคำในช่องว่างและเลือกตอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยสนับสนุนการบริหาร ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนการบริหารด้านกำลังคน ปัจจัยสนับสนุนการบริหารด้านการเงิน ปัจจัยสนับสนุนการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดให้มีตัวเลือก 5 ระดับคือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ไม่ได้ปฏิบัติ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสมรรถนะของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. การกระทำและผลสัมฤทธิ์
2. การบริหารคนและการช่วยเหลือ
3. การใช้สิทธิพลและผลกระทบ
4. การรู้จัก
5. ประสิทธิภาพส่วนตัว

ได้รับการตรวจสอบความตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนและทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงพบว่า ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้บรรยายคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยเอื้อต่อการบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระดับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) หรือไคส-แควร์ เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยเอื้อต่อการบริหารกับสมรรถนะด้านการบริหารงานสาธารณสุขของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ผลการวิจัย

1. ระดับสมรรถนะด้านการบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยระดับสมรรถนะเรียงตามลำดับคือ การใช้สิทธิพลและผลกระทบ การบริหารคนและการช่วยเหลือ ประสิทธิภาพส่วนตัว การกระทำและผลสัมฤทธิ์ การรู้จัก

2. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

อายุเฉลี่ย 46.57 ปี อายุน้อยที่สุด 28 ปี อายุมากที่สุดคือ 59 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี สถานภาพสมรส – ส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรสคู่ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และยังมีผู้จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี รายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 31,093.11 บาท รายได้มากที่สุด คือจำนวน 44,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุดคือ 14,055 บาท ในด้านอายุราชการ พบว่ามีอายุราชการ 27-30 ปี จำนวนมากที่สุด อายุราชการเฉลี่ย 25.38 ปี อายุราชการน้อยสุด 1 ปี และอายุราชการมากที่สุด คือ 37 ปี

3. ปัจจัยเอื้อต่อการบริหารของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่าจำนวนสถานบริการมีจำนวนเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติหน้าที่ 2-4 คน มากที่สุด มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีอายุราชการเฉลี่ย 11.48 ปี โดยอายุราชการน้อยสุด 1 ปี และอายุราชการมากที่สุด 37 ปี ในส่วนการได้รับการอบรมหลักสูตรทางการบริหาร ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมด้านการบริหาร หลักสูตรที่ได้รับการอบรมหลักสูตรผู้บริหารระดับต้นและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การได้รับการศึกษาต่อเนื่อง พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง ในส่วนการศึกษาต่อเนื่องพบว่าศึกษาในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์

4. ปัจจัยสนับสนุนการบริหาร ด้านกำลังคน ด้านการเงิน ภาพรวม อยู่ระดับปานกลางและด้านวัสดุอุปกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะด้านการบริหารของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อย่างมีนัยสำคัญ สถิติ $p < 0.01$ ปัจจัยสนับสนุนการบริหารกับระดับสมรรถนะด้านการบริหาร พบว่าปัจจัยสนับสนุนการบริหาร ด้านกำลังคน ด้านการเงิน มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์มากกับระดับสมรรถนะด้านการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญสถิติ $p < 0.001$

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับสมรรถนะด้านการบริหารของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธา (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการบริหารสาธารณสุขของหัวหน้าสถานีอนามัย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าสมรรถนะรวมอยู่ในระดับดี สุทธิพงษ์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี สมรรถนะการบริหารโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 62.1 และการศึกษาของ บุญถม (2553) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่าสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.86 และ การศึกษาของ เขียวภา (2552) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการทางการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีอนามัย จังหวัดขอนแก่น พบว่า สมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีอนามัย จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับสูงมาก เฉลี่ย 4.24 ทั้งยังการศึกษาของ อาคม (2554) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.26 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารทั้งหลักสูตรผู้บริหารระดับต้น ผอ.รพ.สต. และหัวหน้าสถานีอนามัย และจังหวัดได้จัดให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร รพ.สต. ด้วยและจากการวิเคราะห์ในรายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า สมรรถนะด้านการกระทำและผลสัมฤทธิ์ พบว่าสมรรถนะด้านนี้อยู่ในระดับมาก ผอ.รพ.สต. ให้ความสำคัญกับการทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือตามนโยบายการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธา (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการบริหารสาธารณสุขของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดสุพรรณบุรี แต่ในส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำได้แก่ การคิดค้นงาน หรือสร้างสิ่งใหม่ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ สุทธิพงษ์ (2549) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลมาจากแนวโน้มนโยบายในการพัฒนาแต่ละพื้นที่อาจมีความแตกต่างกัน สมรรถนะด้านการบริหารคนอื่นและการช่วยเหลือ จะพบว่า พบว่าสมรรถนะด้านนี้อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงาน และการให้ความสนใจกับผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับการบริการปฐมภูมิแนวใหม่ ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนในการรับบริการซึ่งต่างจากบทบาทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สุพัตรา และคณะ(2545) ที่กล่าวว่า หน่วยบริการปฐมภูมิมิมีความใกล้ชิดกับประชาชน มีข้อมูลและเข้าใจในวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนดีกว่าหน่วยบริการระดับอื่นบริการปฐมภูมิจึงควรมีหน้าที่ประเมินสภาพชุมชนอย่างรอบด้านแล้วนำมาวางแผนการพัฒนาบริการให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของประชาชน สมรรถนะด้านการใช้อิทธิพลและผลกระทบ พบว่าอยู่ในระดับมาก แต่จากการวิเคราะห์รายประเด็นพบว่า คะแนนเฉลี่ย ผอก, รพ.สต. ให้ความสำคัญกับการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบงานเป็นลายลักษณ์อักษรในการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธา (2549) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการบริหารสาธารณสุขของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าชอบมอบงานให้ผู้รับผิดชอบแทนและจะเป็นผู้ประสานงานให้ซึ่งต่างจากการศึกษาของสุทธิพงษ์ (2549) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่ามอบหมายหมายให้คนอื่นรับผิดชอบแทนมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำ แต่ในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำคือการนำความเห็น

ของประชาชนมาประกอบการจัดทำแผนงาน ซึ่งต่างจากการแนวคิดการให้บริการปฐมภูมิแนวใหม่(สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน, 2552) ที่ต้องนำให้นำความคิดเห็นของประชาชนมาประกอบการพัฒนาสมรรถนะด้านการรู้คิด พบว่าสมรรถนะด้านนี้อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย ผอก, รพ.สต. ให้ความสำคัญกับสามารถระบุข้อมูลและแหล่งข้อมูลปัญหาสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธา (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการบริหารสาธารณสุขของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งจะค้นหาสาเหตุปัญหาเมื่อเผชิญกับปัญหา สมรรถนะด้านประสิทธิผลส่วนตัว พบว่าสมรรถนะด้านนี้แม้จะพบว่าอยู่ในระดับมาก แต่จากคะแนนเฉลี่ย ผอก รพ.สต. มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะให้การทำงานสำเร็จ นำองค์กรไปสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ การแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์สามารถทำให้การทำงานสำเร็จ และทำให้หน่วยงานสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างเต็มกำลังความสามารถ ในส่วนที่คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือสามารถที่จะแสดงออกในสถานการณ์ที่กดดันได้อย่างดี และเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทการบริการแบบปฐมภูมิแนวใหม่ (สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน, 2553)

2. รายได้ จากการศึกษพบว่ารายได้ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีรายได้เฉลี่ย 31,1093.11 บาท และพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะด้านการบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญสถิติ $p < 0.01$ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของอาคม (2554) ที่ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น บุญถม (2553) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขใน

ศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น พรพรรณ (2551) ศึกษาปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของสาธารณสุขอำเภอในภาคกลาง พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของสาธารณสุขอำเภอในภาคกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรีกลุ่มที่มีรายได้สูงจะมีความมั่นคงในชีวิต มีขวัญกำลังใจ ซึ่งจะทำให้มีความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี

3. ปัจจัยสนับสนุนการบริหารของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ด้านกำลังคนพบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านกำลังคน มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญสถิติ $p < 0.001$ $r = 0.58$ ทั้งนี้เพราะไม่มีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่บ่อยๆ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานท่านได้รับการพัฒนาความรู้ทุก 1 ปี มีการวางแผนด้านกำลังคน ทำให้สามารถที่จะพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ทองหล่อ (2545) กล่าวว่า ทรัพยากรด้านกำลังคนนั้นนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดเพราะการดำเนินงานในอดีตและอนาคตเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น ฉะนั้นหากไม่มีทรัพยากรกำลังคนแล้ว ทรัพยากรอื่นๆ ก็จะไม่มีความหมายใดๆ และสอดคล้องกับการศึกษา กับหลายท่าน เช่นการศึกษาของ อาคม (2554) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยสนับสนุนด้านกำลังคนมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น บุญถม (2553) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านเงินมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์

สมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น เขียวภา (2552) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการทางการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยด้านกำลังคนมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น ปัจจัยสนับสนุนด้านการเงินพบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านการเงิน มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะด้านการบริหารของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญ สถิติ $p < 0.001$ $r = .582$ ทั้งนี้อาจเพราะว่ามีการควบคุมกำกับและประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ ได้รับงบประมาณจากหน่วยคู่สัญญาหลัก (CUP) ได้ใช้งบประมาณที่ได้รับครอบคลุมทุกกิจกรรม ซึ่งทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ซึ่งใกล้เคียงกับ ทองหล่อ (2545) กล่าวถึงการเงินเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งต่อการบริหารคนเพราะการที่จะให้ได้มาซึ่งกำลังที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งที่จะปฏิบัติงานต้องอาศัยเงินหรืองบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายค่าตอบแทนและนอกจากนี้เงินยังเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับซื้ออุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้เพื่อการดำเนินงานของสำนักงาน ดังนั้นพอสรุปได้ว่าเงินเป็นทรัพยากรการบริหารที่เป็นอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้กลไกอื่นๆ ในระบบการบริหารมีความคล่องตัวมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ อาคม (2554) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยสนับสนุนด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น บุญถม (2553) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านเงินมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์

สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น และ สุทธา (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการบริหารสาธารณสุขของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า การบริหารงบประมาณมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะโดยรวมในระดับปานกลาง $r = 0.54$ ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของ เขียวภา (2552) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการทางการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสัมพันธ์กับระดับสมรรถนะด้านการบริหารของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญสถิติ $p < 0.001$ $r = 0.66$ ทั้งนี้อาจเพราะว่า ผอ.มีความรู้การบริหารพัสดุในด้านการจัดทำทะเบียนการรับจ่ายวัสดุอุปกรณ์ การประมาณการความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ มีการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์เมื่อชำรุดหรือเสียหายมีการซ่อมแซมเพื่อให้ใช้ได้ และทองหล่อ (2545) กล่าวว่าอุปกรณ์เครื่องมือ สิ่งที่เป็นทั้งปวงที่จัดหาไว้ในหน่วยงานเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาคม (2554) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโชนเหนือ จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย เขตโชนเหนือ จังหวัดขอนแก่น (2553) ศึกษาปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น และ เขียวภา (2552) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการทางการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลัก

ของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัย จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

ในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ

1. ในการคัดเลือกผู้เข้ารับตำแหน่งควรมีการพิจารณาทักษะด้านการบริหารบุคคล การเงิน และด้านวัสดุอุปกรณ์
2. ควรมีการแผนกำหนดแนวทางการฝึกอบรมผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริม ในสมรรถนะด้านการรู้คิด คือ การเลือกค้นหาปัญหาด้านสุขภาพและตัวแปรที่เกี่ยวข้องปัญหาสุขภาพ ในสมรรถนะด้านการกระทำ และผลสัมฤทธิ์ คือ การผลิตและใช้นวัตกรรมในการพัฒนางานและควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ นวัตกรรมด้านสุขภาพต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับสมรรถนะของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี แบบ 360° ที่ให้ทั้งผู้บังคับบัญชาตนเอง และผู้ใต้บังคับบัญชาประเมินจะทำให้เกิดการวัดระดับสมรรถนะที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาสมรรถนะในกลุ่มงานอื่นในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เช่น กลุ่มพยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข ทันตภิบาล
3. ควรมีศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อหาประเด็นในการพัฒนาสมรรถนะผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากคณาจารย์ คือ รองศาสตราจารย์ สมโภช รติโอพาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.ช่อทิพย์ บรมชนรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์ร่วมที่ เป็นผู้ให้คำแนะนำในการทำ วิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิทยาศาสตร์ สุขภาพมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชทุกท่านที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำปรึกษา คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์ คือ อาจารย์ ดร.สมหมาย คชนาม อาจารย์วิสิทธิ์ ปิ่นประจักษ์นันท์ อาจารย์เพ็ญวิมล พุฒซ้อน ขอขอบคุณ คุณเกียรติจิกร ไพศาลนันท์ สาธารณสุขอำเภอเมืองราชบุรี และ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สาธารณสุขอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรีทุกท่านที่กรุณา ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการออกแบบสอบถามเพื่อ ทดสอบเครื่องมือแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ดร.พัชรินทร์ สมบูรณ์ นักวิชาการ สาธารณสุขชำนาญการที่ให้คำแนะนำคุณงามตา เอี่ยมสะอาด ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้าน ม่วงชุม ซึ่งทำให้โอกาสและสนับสนุนการทำ วิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณผู้ร่วมงานทุกท่านที่สนับสนุน ช่วยเหลือ และขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ทุกท่านในการ อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณสาธารณสุขอำเภอทุก อำเภอที่ช่วยดูแลการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสำนักงานสาธารณสุข อำเภอ ทุกท่านที่ช่วยติดตาม ติดต่อประสานงาน จน สำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

ทองหล่อ เดชไทย. 2545. หลักการบริหารงาน สาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 3. ฉบับปรับปรุง กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.

บุญถม ชัยฉนวน. 2553. ปัจจัยการบริหารและกระบวนการ บริหาร ที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของ นักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุข ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรพรรณ ระวังพันธุ์. 2551. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ สมรรถนะหลักทางสาธารณสุขอำเภอในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

เขวากา เต็งคิว. 2552. ปัจจัยทางการบริหารและ กระบวนการบริหารที่มีผลต่อสมรรถนะหลักของ หัวหน้าสถานีอนามัย จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน. 2553. สถานการณ์ระบบบริการปฐมภูมิในประเทศไทย 2553. ค้นเมื่อ 29 กันยายน 2555, จาก <http://www.thaiichr.org/autopagev4/spaw2/uploads/files/EXPrimaryCare53.pdf>.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2548. การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากร มนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. 2553. คู่มือหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. นนทบุรี: สำนักงาน.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. 2553. คู่มือบริหาร จัดการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. ค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2555, จาก <http://hph.moph.go.th/?modules=Books&action=ListViewBooks&id=6&type=1>.

สุทธา ทาสี. 2549. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับ
กระบวนการบริหารงานสาธารณสุขของหัวหน้า
สถานีอนามัย จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุทธิพงษ์ ปรามสร. 2549. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ
สมรรถนะการบริหารของนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี. การศึกษาอิสระ
ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุพัตรา ศรีวิชชากรและคณะ. 2551. การพัฒนาระบบ
บริการปฐมภูมิ. สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบ
สุขภาพชุมชน (สพช). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โม
พรินต์ติ้งแอนด์พับบลิชชิง.

อาคม ปัญญาแก้ว. 2554. ปัจจัยการบริหารและกระบวนการ
การบริหารองค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะหลักในการ
ปฏิบัติของหัวหน้าสถานีอนามัย เขตโซนเหนือ
จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.